
Benny Bourgonje onderzoekt functieprofielen op de OK

HOE BEPAAL JE DE FUNCTIE VAN EEN OPERATIEASSISTENT EN HOE VERANDERT DIE?

Verschuiven de werkzaamheden van een operatieassistent? Wat voor taken, functies en verantwoordelijkheden krijgt hij of zij er dan erbij? Veranderen de arbeidsomstandigheden? En hoe vertaalt zich dat allemaal in het salaris? Als er iemand is die dat kan weten, dan is het Benny Bourgonje. Als FWG-deskundige licht hij ieder jaar de functies door, waaronder die op de OK, als onderdeel van het functiegebouw in de zorg. Hoe gaat dat in zijn werk? En welke veranderingen ziet hij in het vak? OK Visie kreeg een kort college, vanwege corona via Skype.

Tekst: Leendert Douma | Afbeelding: privéfoto

Even voor de duidelijkheid: Benny Bourgonje bepaalt dus niet wat jij als operatieassistent gaat verdienen. Hij helpt alleen de basis vast te stellen, waarop vervolgens managers en HR-afdelingen van ziekenhuizen bepalen hoeveel ze hun personeel willen betalen. Die basis, dat is soms al moeilijk genoeg, zo legt Bourgonje uit. Even in het kort gezegd is FWG Progressional People het onderzoeks- en adviesbureau voor functiewaardering en het functiehuis in de hele zorgsector. FWG stelt op objectieve basis functiebeschrijvingen vast om in te delen volgens het functiewaarderingssysteem voor de zorg. Dat gebeurt in overleg met werkgeversorganisaties en vakbonden. In Nederland wordt dit functiehuis jaarlijks on-

derhouden en geüpdatet, iets wat uniek is in de wereld. Benny Bourgonje is een van de vier FWG-functieonderzoekers die zich hiermee bezighouden – over de hele breedte van de zorg. Hij doet dit al achttien jaar en heeft veel ontwikkelingen – ook op de OK – zien ontstaan en weten vast te leggen in functieomschrijvingen en rapporten. Daarnaast is er binnen FWG Progressional People een research en developmentafdeling die op verschillende niveaus – macro- en mesoniveau – onderzoek doet. Hierover komen trendrapporten uit.

WERKPROCESSEN

‘Het meten van functies is voor een groot deel papierwerk. Je bekijkt eerdere functieomschrijvingen en protocollen’, legt Bourgonje uit. ‘Daarnaast ondervragen we medewerkers, leidinggevenden en managers van ziekenhuizen. Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen, houden we verdiepende

Benny Bourgonje: Er is ontzettend veel anders geworden en tegelijkertijd is er heel veel bij het oude gebleven op de OK.

interviews om door te vragen hoe de daadwerkelijke uitoefening van taken eruitziet. We checken dan bijvoorbeeld zaken als: Hoe start je op? Op wie kun je terugvallen? Et cetera.' De functieonderzoekers lopen regelmatig een dag mee op de OK, legt Bourgonje uit. 'We observeren om werkprocessen te kunnen duiden, maar ook om arbeidsomstandigheden zo goed en zo kwaad als mogelijk te ondergaan of te signaleren. Denk bijvoorbeeld aan de geur van bloed, het gebruik van diathermie of het gebruik van bepaalde middelen. De temperatuur op de operatiekamers. Hoe lang je moet staan. Dat soort "inconveniënten", zoals we ze noemen, moeten we ook meewegen in de functieprofielen. Dat kan niet alleen van papier.' Dat meelopen is trouwens niet uniek voor de OK, dat gebeurt bij alle onderzoeken die ze doen.

Voor de metingen houdt FWG afstemming met werkgeversorganisaties en vakbonden. 'Bijna maandelijks hebben overleg met partijen als NVZ, Actiz, GGZNL en VGN namens de werkgevers, en FNV, CNV, NU'91 en FBZ voor de werknemers.' Elk jaar in oktober is er vervolgens een update van het FWG-systeem en houden de adviseurs ter afstemming contactdagen met de P&O- en HRM-afdelingen in het land, al is het nu nog de vraag hoe die eruit gaan zien in de anderhalvemetersamenleving.

GEZICHTSPUNTEN

Hoe gaan de metingen dan inhoudelijk in zijn werk? Benny Bourgonje: 'Bij het meten kijken we naar negen gezichtspunten. Elk gezichtspunt kent een aantal aspecten, die we waarderen met een letter, van B olopend tot en met J. In totaal zijn er zo 97 aspecten. De eerste vier gezichtspunten hebben de meeste aspecten. Dan gaat het om 1. vakkennis, 2. zelfstandigheid, 3. risico's en veiligheid, en 4. sociale vaardigheden.' De verschillen in FWG-waardering worden bijvoorbeeld bepaald door hoeveel verschillende operaties een operatieassistent doet. Iemand die alleen maar cataracten doet, wordt anders beoordeeld dan iemand die allround is en werkt op een grote OK waar alle operaties plaatsvinden. Kennis van protocollen

speelt mee. Maar ook het aantal verschillende handelingen die iemand moet verrichten. 'Het verschilt per ziekenhuisorganisatie hoe daarmee wordt omgegaan.'

De scores van alle aspecten samen bepalen de zogenaamde 'ijkfunctie'. In het FWG 3.0-functiegebouw – waar de werkzaamheden op de operatiekamers onder vallen – krijgt de ijkfunctie van operatieassistent bijvoorbeeld FWG 50. De functies die daarbij horen, lopen uiteen van FWG 45 tot FWG 55. Maar, benadrukt Bourgonje, voor functieomschrijvingen geldt: er is geen gouden sleutel. Veel is grijs gebied. In de praktijk zetten de ziekenhuisorganisaties vaak wat hoger in dan de FWG-adviseurs, zo constateert Bourgonje. Dat heeft volgens hem onder andere te maken met de schaarste op de arbeidsmarkt. Een hogere

FWG-schaal maakt een vacature aantrekkelijker. 'Maar hoe dat wordt ingevuld en hoe daar financiële consequenties aan worden verbonden, is niet aan ons', aldus Bourgonje. 'Wij zijn geen politie. Wij kijken binnen de organisaties en zetten een onafhankelijke standaard.' Deze standaard wordt vermeld in de cao en gebruikt als er conflicten zijn over de invulling van het werk of als er een bezwarencommissie moet worden ingeschakeld.

TRENDS

De metingen dienen ook om ontwikkelingen in het vak te volgen. FWG geeft sinds 2009 regelmatig een trendrapport uit over de verschillende branches in de zorg. Ontschotting en vervaging van grenzen zijn daarin nu kernbegrippen, maar ook specialisatie en individualisering. Hoe ziet Benny Bourgonje zelf de veranderende werkzaamheden en omstandigheden op de OK? 'Er is ontzettend veel anders geworden en tegelijkertijd is er heel veel bij het oude gebleven', constateert de functieonderzoeker. 'De traditionele rollen van assisterende, instrumenterende en omloop zijn er nog steeds. Wat je wel ziet is dat er veel meer poliklinisch wordt verricht en dat op de OK steeds grotere ingrepen worden gepland. Ziekenhuizen zijn zich steeds meer gaan specialiseren. Het aantal ingrepen door middel van scopie en laparoscopie is in al die jaren flink toegenomen. En nu zien we dat robotchirurgie enorm in opkomst is. De operateur staat niet meer per se achter de tafel, maar zit soms in een hoek van de OK, of soms zelfs aan de andere kant van de wereld.' De techniek is enorm veranderd en er kan steeds meer, maar Benny Bourgonje is niet van mening dat dat het vak per definitie ingewikkelder heeft gemaakt. 'Er zijn steeds meer protocollen. Het voordeel is nu: je hoeft niet alles meer uit je hoofd te leren. Ze zijn via ICT vaak overal te raadplegen.'

Een trend is dat er steeds meer afdelingen of units voor acute zorg ontstaan, en operatieassistenten hebben daar ook een rol in. Dit werd de afgelopen maanden nog versterkt door de coronacrisis, waardoor veel operatieassistenten op de ic werden ingezet. Bourgonje weet niet of dit structureel zo blijft. 'We moeten nog maar zien wat er beklijft na corona.' Als dat wel zo is, dan zal er voor FWG eigenlijk niet zo veel veranderen, zo geeft hij aan. 'De functies die wij vastleggen kunnen ook generiek worden ingezet, of dat nu op de OK, ic of SEH is. Een aantal vaardigheden heb je overal nodig – ik denk bijvoorbeeld aan kunnen reanimeren, en eigenlijk zijn de gezichtspunten die ik noemde geldig voor alle plekken in de zorg.' ■

'Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van een functie, vragen we door hoe de daadwerkelijke uitoefening van taken eruitziet'

Zorginspirator

De zogenaamde 'zorginspirator' is een handige applicatie die FWG Progressional People en anderen – in opdracht van de cao-partijen – hebben ontwikkeld voor de arbeidsmarkt in de zorg. Het is eigenlijk een soort virtuele loopbaancoach, bedoeld voor mensen binnen en buiten de zorg. Iedereen kan zelf een functieprofiel aanmaken en de zorginspirator bekijkt op basis daarvan welke werkzaamheden geschikt zijn en welke opleiding daarbij past. Het systeem bevat ruim vierhonderd functies en is gekoppeld aan negenduizend beroepsopleidingen en/of specialisaties. Ideaal dus om eens rond te kijken als je je als operatieassistent niet meer helemaal op je plek voelt. Of andersom: als je juist ambities hebt om op de OK te komen werken.

Kijk voor jouw ideale functies binnen of buiten het ziekenhuis op www.zorginspirator.nl.